

Blahopřání Evženu Kůsovi

RNDr. Evžena Kůse s radostí vítám mezi námi šedesátníky. Znáám ho od doby studií a jeho pozdějšího dočasného působení na Přírodovědecké fakultě UK v Praze, kde, ač zoolog, vytrvale zachovával přízeň geobotanikům, na jejichž oddělení v Benátské

ulici se často vyskytoval, rozprávěl a družil se. Později nadlouho zakotvil v Zoolo-gické zahradě Praha, kde působí dodnes. Národ ho zná z tiráže přírodovědných českých i zahraničních naučných filmů, zejména z kanálu ČT2, kde figuruje jako

expert a poradce. V poslední době je znám i z osvěty provázející návrat koně Převalského ze zoo v Tróji do Mongolska. Popularizace se mu stala takřikajíc osudem, a to je také důvod, proč už od r. 2001 působí v redakční radě Živy.

Tyto řádky jsou jen velmi stručným připomenutím velkého objemu práce, kterou ve zmíněné sféře odvedl, a rád bych je spojil s přáním, aby neutuchal v dosavadní úspěšné činnosti a zdraví mu k tomu sloužilo.

**Za redakční radu a redakci
Pavel Kovář**

Václav Pižl

Osmdesátiny Marcely Skuhravé

Těší mne, že jako předseda České zoologické společnosti (ČZS) mohu předložit čtenářům Živy článek k osmdesátinám RNDr. Marcely Skuhravé, CSc., čestné členky naší společnosti, která je od r. 1987 její hospodářkou a od r. 2008 i výkonnou redaktorkou mezinárodního časopisu *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae* vydávaného společností. Kromě toho M. Skuhravá každoročně připravuje Informační zpravodaj České zoologické společnosti, určený pro členy, a v r. 2012 navrhla nové webové stránky ČZS. V publikaci *Česká zoologická společnost, 70. výročí založení (1997)* s kolektivem spoluautorů zpracovala také její historii.

M. Skuhravá (rozená Hellerová) se narodila 11. března 1934 v Praze, která pro ni zůstala dodnes domovem. Po maturitě na Dívčím gymnáziu Elišky Krásnohorské v Praze ve Vodičkově ulici studovala na Přírodovědecké (tehdy Biologické) fakultě Univerzity Karlovy v letech 1952–57,

v době, kdy tam zoologii a entomologii přednášel prof. Julius Komárek. Ten jí také zadal téma diplomové práce – Morfologie a bionomie bejlmorok supertribu *Lasiopteridi*, čímž nasměroval její odborný zájem na studium velmi zajímavé skupiny dvoukřídleho hmyzu – bejlmorok, tvořících háčky na rostlinách. Na katedře zoologie se setkala s asistentem J. Komárka – Václavem Skuhravým a v r. 1955 se za něho provdala. V r. 1957 obhájila diplomovou práci a r. 1969 kandidátskou práci o bejlmorokách rodů *Clinodiplosis* a *Trotteria*. V letech 1958–91 pracovala v Encyklopedickém institutu Československé akademie věd, kde se podílela na přípravě i na autorském zpracování několika děl – čtyřdílného Příručního slovníku naučného (1962, 1963, 1966 a 1967), šestidílné Malé československé encyklopedie (vycházela v letech 1984–87), Československého biografického slovníku (1992) a Geografického místopisného slovníku (1993).

Vedle svého zaměstnání se po celá léta věnovala a dodnes věnuje studiu dvoukřídleho hmyzu ze zmíněné čeledi bejlmorkovití (*Cecidomyiidae*). V monografii o rodu *Clinodiplosis* (1973) prokázala analýzou morfologických znaků larev a dospělců získaných v mnoha terénních a laboratorních pokusech, že existuje pouze jediný druh – *C. cilicrus*, jehož larvy jsou fyto-saprofágní (jejich vývoj probíhá v rozkládajících se tkáních různých druhů rostlin), a že ostatních 34 popsaných druhů tohoto rodu jsou pouze jeho synonymy.

V r. 1955 M. Skuhravá spolu s manželem zahájili v tehdejší Československu rozsáhlý faunistický výzkum bejlmorkovitých, který dokončili v r. 1982. Prozkoumali celkem 670 lokalit na českém území, na nichž zjistili výskyt 500 druhů bejlmorok, a v období 1969–76 objevili 350 druhů na 336 lokalitách na Slovensku. Výsledky jsou uveřejněny v řadě dílčích publikací a ve dvou souborných pracích (Skuhravá 1991, 1994), kde čtenář nalezne zoogeografickou analýzu jednotlivých druhů bejlmorok, včetně map rozšíření. Později se manželé Skuhraví vydali na výzkum tohoto hmyzu do dalších států Evropy, a to do Bulharska, Maďarska, Rakouska, Francie, Německa, Dánska, Norska, Švýcarska a Itálie. V r. 1988 sbírali háčky u řeky Jenisej na Sibiři, a v posledních několika letech v Řecku, Turecku a na ostrovech ve Středo-zemním moři. Celkem zaznamenali výskyt bejlmorok na 2 000 lokalitách v 17 evropských zemích a na 9 ostrovech.

Výsledky těchto terénních prací publikovali v několika monografiích o bejlmorkách jednotlivých států, v nichž jsou jako spoluautoři uvedeni jejich kolegové z příslušných zemí: Bulharsko (1991), Francie (2005), Dánsko (2006), Španělsko a Portugalsko (2006), Polsko (2008) a Německo (2014). Za monografií o bejlmorkách Rakouska, vydanou v r. 2009, získali Cenu za entomofaunistiku střední Evropy, kterou každoročně uděluje Společnost pro přírodní vědy v Jeně. Většinu výzkumů prováděli na vlastní náklady, finanční podporu získali pouze od Rakouské akademie věd na průzkumy v Rakousku (1991–93), od přírodovědeckého muzea v Bolzanu pro území Jižního Tyrolska v severní Itálii (1999–2009) a od Akademie věd České republiky na výzkum v Řecku (1994–96).

1 Marcela Skuhravá s manželem Václavem. Chalupská slát, Šumava (květen 2014). Foto P. Skuhravý

Marcela Skuhřavá se zabývá taxonomií, biologií, ekologií, faunistikou, zoogeografií a hospodářským významem bejlo morek. Patří k několika entomologům na světě studujícím tuto čeleď. Je autorkou nebo spoluautorkou více než 400 vědeckých článků. Popsala 31 druhů bejlo morek nových pro vědu a několik nových rodů. Zpracovala čeleď bejlo morekovití do souborných publikací *Catalogue of Palaearctic Diptera* (1986) a *Manual of Palaearctic Diptera* (1997, 2000), s manželem vydali několik knih: *Bejlo moreky* (1960), *Gallmücken und ihre Gallen auf Wildpflanzen* (*Bejlo moreky a jejich háčky na planě rostoucích rostlinách*, ve dvou vydáních, 1963

a 1973), *Atlas of Galls induced by Gall Midges* (*Atlas hálek působených bejlo morekami*, 1992), *Bejlo moreky lesních stromů a keřů* (1998). Data o čeledi *Cecidomyiidae* zpracovala i do publikací o dvoukřídle mhyzu Pálavy, Podyjí, Bukovských vrchů, Pořany, Kokořínska, Bíliny a Duchcova, do Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí (Farkač, Král a Škorpík 2005) a také do přehledu Nepůvodní druhy fauny a flóry České republiky (Mlíkovský a Stýblo 2006). Vybudovala rovněž rozsáhlou sbírku mikroskopických preparátů larev, kulek a dospělců bejlo morek zahrnující na 10 tisíc preparátů. Její herbářová sbírka

rostlin s háčkami obsahuje 4 500 položek nasbíraných v Čechách, na Slovensku a v dalších evropských zemích.

Kromě ČZS je oslavenkyně též členkou České společnosti entomologické (její historii zpracovala s kolektivem spoluautorů v publikaci *Česká společnost entomologická, 100. výročí založení*, vydané r. 2004), *Cecidological Society of India* a také *British Plant Gall Society*.

Do dalších let přeji Marcele Skuhřavé jménem celého výboru ČZS pevné zdraví, neutuchající entuziasmus a ještě mnoho vědeckých úspěchů.

Terezie Bubová

VIII. lepidopterologické kolokvium v Praze

Na České zemědělské univerzitě v Praze pod záštitou Fakulty životního prostředí a Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů se 28. února 2014 uskutečnilo VIII. lepidopterologické kolokvium. Organizace se ujali Vladimír Vrabec a Tomáš Kadlec s podporou doktorandů České zemědělské univerzity v Praze. Setkání bylo určeno všem, kteří se zabývají řádem motýlů (*Lepidoptera*), a navázalo na předchozí úspěšné ročníky, jež se konaly v různých městech České a Slovenské republiky (např. Zvolen, Brno, České Budějovice, Košice, Olomouc; viz také *Živa* 2007, 3: XLVI). Mezi 65 účastníky letošního kolokvia byli profesionální i amatérští odborníci, pracovníci orgánů ochrany přírody, studenti a další zájemci o tuto problematiku.

Pravidelné setkání mělo za cíl informovat o výsledcích lepidopterologického výzkumu v širokém zájmovém spektru. V průběhu dne přednášející uvedli 23 příspěvků ve čtyřech blocích s tematikou

faunistika motýlů různých oblastí, hodnocení biodiverzity, problematika ochrany motýlů a jejich biotopů, metody monitorování, způsoby managementu krajiny a studium ekologických nároků. Další tři vyžádané přednášky se týkaly nových poznatků v mapování motýlů České republiky (prezentovali J. Beneš a M. Konvička), čeledi nesytkovití (*Sesiidae*) – základních informací a různých zajímavostí (Z. Laštůvka a A. Laštůvka), možností a předpokladů pro zvýšení diversity motýlů v zemědělské krajině (M. Hluchý). Na kolokviu bylo vystaveno 9 posterů, které se věnovaly ochraně ohrožených druhů, potravní preferenci housenek nebo hostitelským mrvencům myrmekofilních motýlů.

Sborník abstraktů vydaný ČZU je volně ke stažení na internetové adrese: http://lepidolo.agrobiologie.eu/wp-content/uploads/Sborn%3%ADK_komplet.pdf.

1 Členové Společnosti pro ochranu motýlů při monitorování snůšek kriticky ohroženého hnědáka osikového (*Euphydryas maturna*) na poslední lokalitě v ČR

2 Skupina modrásků očkovaných (*Phengaris teleius*) při sání na vikvi. Takto početné populace jsou už vzácností.

3 Na kolokviu byl představen i příspěvek, který vznikl během řešení bakalářské práce, v níž autorka experimentálně studovala živné rostliny okáče ovsového (*Minois dryas*). Snímky V. Vrabce

